

**Електронний додаток до матеріалів
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції**

**«КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ІННОВАЦІЇ:
ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ»**

присвячена видатному вченому-економісту О. Г. Ліберману

Тези доповідей

15–16 листопада 2018 року
м. Харків, Україна

**Харків
2018**

УДК 339.543(477)

ТЕОРЕТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Котиш Олена Миколаївна, к. е. н., доцент кафедри міжнародної економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця, e-mail: EKotysh@gmail.com;

Бестужева Світлана Василівна, к. е. н., доцент кафедри міжнародної економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця, e-mail: svitlana.bestuzheva@gmail.com

Стрімкі інтеграційні процеси у світовій економіці стали характерною особливістю сучасного економічного розвитку будь-якої країни, що сприяли активізації зовнішньоекономічної діяльності. Враховуючи вищевказане, головним чинником забезпечення успішного розвитку такої діяльності є, перш за все, ґрунтовне вивчення та аналіз методів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності (далі ЗЕД), основним із яких є митне регулювання.

Зазначеній проблемі присвячено багато наукових досліджень. Так, фундаторами в цій галузі знань є вітчизняні й іноземні дослідники, такі як: І. Бережнюк, О. Борисенко, В. Ващенко, А. Войцещук, О. Гребельник, А. Дубініна, В. Демченко, О. Єгоров, В. Заяц, І. Іщук, М. Каленський, А. Мазур, А. Макаренко, В. Науменко, О. Нікіпчук, П. Пашко, Л. Пісьмаченко, К. Сандровський, О. Шейко та багато інших. У роботах наведених авторів вивчаються інструменти та механізми регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємства, фактори, що впливають на ефективність застосування окремих митних інструментів. Однак, незважаючи на значні наукові наробки, багато питань залишаються маловивченими та потребують подальшого удосконалення.

Враховуючи вищенаведене, метою цього дослідження є вирішення проблеми теоретичного характеру, а саме: аналіз наукових підходів до тлумачення таких економічних категорій, як: митне регулювання, митно-тарифне регулювання та тарифне регулювання.

Огляд наукової літератури [1–5] дозволив авторам виявити, що серед дослідників у сфері митного регулювання не існує єдиної думки щодо трактування такого поняття. При цьому деякі вчені ототожнюють поняття «тарифне регулювання», «митно-тарифне регулювання» та «митне регулювання», а інші стверджують, що таке припущення є недопустимим.

З огляду на таку ситуацію, в цій роботі був проведений діалектичний аналіз наукових підходів до розуміння цього поняття, результати наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Діалектичний аналіз наукових підходів до трактування понять «тарифне регулювання», «митно-тарифне регулювання» та «митне регулювання»

Автор	Визначення	Аналіз
1	2	3
Суворова В. В. [4]	митне регулювання розглядається як митно-тарифне регулювання, здійснення митної справи та організація діяльності митних органів України	митне регулювання розглядається через призму митно-тарифного регулювання, тим самим ототожнюючи ці економічні категорії. Такий підхід, на думку авторів, не конкретизує заходи митно-тарифного регулювання, а лише дає загальне уявлення про регулювання ЗЕД з боку митних органів
Гребельник О. П. [3, с. 12]	митно-тарифні відносини – це сукупність економічних, організаційно-правових і психоекономічних взаємовідносин у сфері регулювання ЗЕД, які	такий підхід до визначення економічної категорії «митно-тарифні відносини» дозволяє ототожнити його з поняттям митно-тарифним регулювання

Продовження табл. 1

1	2	3
	базуються на законодавчо закріплених принципах і напрямках митної політики країн-учасниць міжнародних економічних відносин	
Рассолов М. М., Еріашвілі Н. Д. [5], Свинухов В. Г. [6]	митно-тарифне регулювання – це сукупність організаційних, економічних та адміністративних заходів державного регулювання ЗЕД, які захищають національних товаровиробників на внутрішньому ринку, регулюють структуру експорту й імпорту товарів, а також забезпечують поповнення державного бюджету країни	такий підхід враховує нетарифні методи, такі як адміністративні, що не є об'єктом митно-тарифного регулювання, тому таке твердження є неприпустимим
Прокопенко В. В. [7]	митно-тарифне регулювання – це сукупність організаційних, економічних, правових заходів, спрямованих на регулювання зовнішньоекономічної діяльності шляхом застосування мита до товарів, які імпортуються в Україну та експортуються з України	такі підходи є більш конкретними, але обґрунтовують митно-тарифне та митне регулювання тільки в двох митних режимах шляхом використання одного інструменту – «мита» та функцій, які виконуються суто митними органами
Єгоров О. Б. [8]	митне регулювання – це сукупність митно-тарифних заходів, що використовуються як національний торговельно-економічний інструментарій регулювання зовнішньої торгівлі	

Закінчення табл. 1

1	2	3
Войцещук А. Д. [15]	митне регулювання розглядається з огляду на застосування митною службою митних процедур із застосуванням системи управління ризиками.	
Бережнюком І. Г. [10]	митне регулювання – це вплив держави в особі державних органів (насамперед – митних) на інших суб'єктів митних відносин з метою підпорядкування їхніх дій своїм економічним інтересам, тобто митне регулювання – це управління митними відносинами в рамках заданих параметрів	такий підхід є найбільш економічно обґрунтованим, на думку авторів, з економічної точки зору

Таким чином, результати аналізу наукових підходів свідчать про відсутність єдиного твердження цих категорій. При цьому ці поняття в одних джерелах ототожнюються в інших – піддається критиці такий підхід. Враховуючи проблему відсутності універсального теоретичного підходу до визначення таких понять та спираючись на нароби різних науковців у цьому дослідженні, автори пропонують визначати, як найбільш широке поняття, митне регулювання з урахуванням функцій та завдань, покладених на державні органи (насамперед органи доходів і зборів), які здійснюють державну митну справу (ст. 544, МКУ).

З урахуванням вищевикладеного автори цього дослідження пропонують під митним регулюванням розглядати комплекс організаційних, адміністративних, економічних і правових заходів тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, які передбачені національним законодавством і поло-

женнями Міжнародних договорів країн-учасниць щодо захисту прав та інтересів суб'єктів ЗЕД і держави загалом як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках з боку державних органів (органи доходів і зборів), які здійснюють державну митну справу.

Перевагою запропонованого підходу є, перш за все, його універсальність відповідно до видів здійснення ЗЕД і митних режимів, у яких здійснюється ця діяльність. Такий підхід базується на законодавчо визначених завданнях органів доходів і зборів, що дозволяє розглядати та передбачати інструментарієм регулювання не тільки митний тариф та митні платежі, а й інструменти, які відносяться до нетарифного регулювання: квоти, тарифні квоти, ліцензії, сертифікати тощо.

Література

1. Суворов В. В. Методологічне забезпечення митного регулювання ЗЕД: аналіз категорій та дефініцій. *Вісник Академії митної служби України. Серія : Економіка*. 2009. № 1. С. 106–112.
2. Гребельник О. П. Митно-тарифна політика за умов трансформації економічної системи : монографія. Київ, 2001. С. 26–27.
3. Рассолов М. М., Еріашвілі Н. Д., Галузо В. Н. Таможенное право : учебник. М. : ЮНИТИ-ДИАНА, 2006. 384 с.
4. Свинухов В. Г. Таможенно-тарифное регулирование внешнеэкономической деятельности : учеб. пособие. М. : Экономистъ, 2004. 155 с.
5. Прокопенко В. В. О применении комбинированной ставки ввозной таможенной пошлины. *Митна справа*. 2013. № 3 (87). С. 36–40.
6. Єгоров О. Б. Митна економіка (Україна – СOT – ЄС) : навч. посіб. Одеса, 2005. 214 с.
7. Войцещук А. Д., Фесько Д. Л. Митне регулювання в умовах глобалізації. *Вісник Академії митної служби України. Серія : Державне управління*. 2010. № 2. С. 57–61.
8. Березнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти : монографія. Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2009. 543 с.

